

УДК: 37.011.3-051:005.336.5:687.01(477)

ПЕДАГОГІЧНА МАЙСТЕРНІСТЬ ВИКЛАДАЧІВ ДИЗАЙНУ ОДЯГУ У ВИЩИХ МИСТЕЦЬКИХ ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ

М.О.Годованець

Анотація В статті розглянуті проблеми педагогічної майстерності викладачів дизайну одягу, специфіка їхньої професійної діяльності та вимоги до викладача дизайну вищого навчального закладу мистецького профілю.

Ключові слова: педагогічна майстерність, викладач дизайну одягу, професійно-педагогічний розвиток, творча діяльність.

Анотация В статье рассмотрены проблемы педагогического мастерства преподавателей дизайна одежды, специфика их профессиональной деятельности и требования к преподавателю дизайна вуза творческого профиля.

Ключевые слова: педагогическое мастерство, преподаватель дизайна одежды, профессионально-педагогическое развитие, творческая деятельность.

Annotation In the article considered problems of pedagogical mastership teachers of fashion design, the specifics of their professional activities and requirements for teacher of design university artistic profile.

Keywords: teaching mastership, a teacher of fashion design, vocational and educational development, creative activity.

Постановка проблеми. Інтеграція української освітньої системи в світовий освітній простір, соціальні й економічні зміни суспільства зумовили необхідність вдосконалення традиційних систем освіти та впровадження нових інноваційних підходів. Змінилось розуміння освіти і уявлення про педагога як носія готових знань.

Професіоналізм педагога став домінуючим фактором і проблема педагогічної майстерності викладача вищої школи постала однією з головних в оцінці якості вищої освіти.

Майстерність педагога розглядається як найвищий рівень педагогічної дії, як вияв творчої активної особистості педагога і його успішної роботи. Педагогічна майстерність передбачає застосування педагогічних і психологічних знань у певній галузі, у межах власного фаху та розкривається в ефективній навчальній діяльності студентів. Педагогічна майстерність, за І.Зязюном – це комплекс властивостей особистості, що забезпечує самоорганізацію високого рівня професійної діяльності на рефлексивній основі [5, с.25].

Мета статті. Розглянути педагогічну майстерність як основну умову продуктивної роботи викладача вищого мистецького навчального закладу та важливу складову розвитку особистості викладача дизайну.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні дизайн-освіта потребує компетентного, сучасного викладача високого рівня, спроможного розв'язувати професійно-педагогічні завдання й здатного до всебічного саморозвитку та вдосконалення. Тому актуальним постало питання розвитку педагогічної майстерності викладача мистецьких дисциплін, зокрема і викладача дизайну одягу, шляхом покращення професійної, психолого-педагогічної підготовки.

Незважаючи на те, що в педагогічній науці багато наукових праць, присвячених різним аспектам педагогічної майстерності, професійна майстерність викладача дизайну одягу в системі його методичної підготовки ще не була об'єктом окремого дослідження. Виникла проблема недостатньої педагогічної спрямованості при підготовці майбутніх викладачів дизайну та обмеженого використання знань психології й педагогіки в професійно-педагогічній дії викладачів.

Проблему визначення сутності та змісту педагогічної майстерності вивчали вітчизняні й зарубіжні дослідники А.Архангельський, Є.Барбіна, В.Гриньова, О.Дубасенюк, І.Зязюн, Н.Кузьміна, А.Кузьмінський, Н.Кухарев, О.Лаврінченко, М.Солдатенко, А.І.Щербаков та інші.

Питання мистецької педагогіки досліджували Є.Антонович, І.Бех, Б.Неменський, В.Орлов, О.Отіч, Г.Падалка, О.Рудницька; інновації у викладацькій діяльності – Л.Даниленко, О.Козлова, В.Онищенко, Я.Пономарьов; розвиток творчої особистості викладача репрезентований у працях В.Загвязінського, О.Кульчицької, В.Рибалки, В.Шубинського, П.Щедровицького, а професійний розвиток особистості – в доробках Л.Виготського, Г.Костюка, О.Леонтьєва, С.Рубінштейна.

Як показує практика, реалізація процесу розвитку й підвищення педагогічної майстерності відбувається засобами всіх видів аудиторної та поза аудиторної роботи в цілісному режимі навчально-виховної діяльності вищого навчального закладу. Також педагогічна майстерність здійснюється через удосконалення її структурних компонентів (педагогічні здібності, професійні риси, фахові компетентності, готовність до творчої діяльності, досвід роботи, педагогічна техніка).

Враховуючи, що педагогічна майстерність розкривається в ефективній дії викладача, особливість її полягає в тому, що вона має переважно творчий характер. У зв'язку з цим, необхідне володіння такими якостями, що забезпечать виконання творчих завдань. До цих якостей можна віднести: ерудованість, винахідливість, спостережливість, розвиненість уяви, критичність мислення, глибину пізнавальних інтересів.

“Сутність майстерності – в особистості вчителя, в його позиції, здатності виявляти творчу ініціативу...” – стверджував В.Орлов [4, с. 6].

Викладач дизайну одягу – це особливий тип педагога, оскільки інтегрує в собі культурно-естетичні, проектно-технологічні та психолого-педагогічні знання, вміння й навички. Основна проблема розвитку педагогічної майстерності викладача дизайну одягу полягає у знаходженні балансу між професійним та педагогічним саморозвитком. Щоб досягти довершеності, викладачу потрібно постійно працювати над собою, вдосконалювати методики викладання профільних дисциплін, добираючи ефективні технології, оскільки від цього залежатиме рівень знань студентів.

В основі професійної дії викладача дизайну одягу лежать наступні складові: науково-дослідницькі знання та аналітико-синтетичні вміння (володіння творчим потенціалом та вміння вести пошуково-творчу роботу, проведення аналізу зібраної інформації, синтезу результатів у початковий графічний об'єкт проектування, формування творчої концепції); художньо-графічні знання (володіння різними прийомами ескізування для розробки художнього образу костюма моделей); проектно-конструкторські знання (здатність проектування, макетування та виготовлення виробу в матеріалі з урахуванням особливостей на всіх етапах роботи).

Психолого-педагогічна діяльність викладача включає наступні складові: педагогічні здібності (перцептивні, комунікативні, емоційно-регулятивні, креативні); педагогічну техніку (мовлення, жести, міміка, педагогічна взаємодія); особистісні якості: освіченість, толерантність, аналітичне мислення, прогностичні вміння тощо, володіння передовими педагогічними технологіями.

Відповідно до того, що діяльність викладача дизайну одягу вирізняється своєю різносторонньою направленістю, сучасна дизайн-освіта вимагає від нього компетентних знань у різних наукових галузях: філософії, психології, педагогіки, мистецтва, сучасної художньої культури, дизайн-проекування, технології та організації дизайн-виробництва, соціології та економіки, обізнаності в питаннях екології, сучасної соціально-культурної ситуації. Тому в процесі своєї професійно-педагогічної діяльності викладач повинен постійно поглиблювати знання в цих галузях та цікавитись інноваціями.

Разом з тим, за А. Кузьмінським, педагогічна діяльність викладача дизайну передбачає: знання особливостей кожного типу форм організації навчання мистецьких дисциплін; вміння побудувати конкретну форму навчання відповідно до реальних педагогічних ситуацій; уміння добирати оптимальну сукупність методів навчання для досягнення поставлених цілей навчання; вміння обирати доцільну структуру навчального заняття в залежності від стану опрацювання навчальної програми предмета та мети заняття; вміння відібрати кількість і обсяг навчального матеріалу в залежності від часу навчання і рівня підготовки студентів [1, с. 67].

Важливою у практичній діяльності викладача дизайну одягу, який розкриває студентам основи створення художнього образу костюма, є проблема формування й розвитку у студентів відповідних

знань та вмінь. Необхідно звернути увагу на те, що викладач повинен володіти високим рівнем професійних прийомів, за допомогою яких він зможе проходити всі творчо-проектні етапи разом зі студентами. Кращим підґрунтям для народження творчої ідеї є особистий досвід і саме особистим прикладом – розробкою власних замальовок, конструкцій та готових моделей одягу – викладач відшліфовуватиме свої професійні якості. В результаті, через професійно-педагогічні дії, розвиватиметься сам, заглиблюючись у творчий процес разом зі студентами.

Як відомо, в основу викладацької дії дизайнера одягу покладено розвиток творчого потенціалу. Творча дія викладача ґрунтується на вияві індивідуального стилю, як у поведінці, так і в мисленні. Очевидно, чим вищий рівень творчого потенціалу викладача, тим майстерніше подається необхідна інформація студентові для збудження в його роботі творчо-креативних здібностей.

І.Кузьмінський зазначає: “Забезпечення вільного, творчого розвитку особистості студента є одним із важливих завдань педагога у вищій школі. І якість навчання у вищій школі тісно пов’язана з особистими рисами викладача, рівнем його загальної культури та психолого-педагогічної підготовки [1, с. 68].

Звертаючись до професійних якостей, зазначимо, що викладач повинен уміти “аналізувати художні твори і як мистецтвознавець, котрий оцінює художньо-естетичні якості твору, і як педагог, який включає художній твір у план-сценарій уроку мистецтва. Важливо, щоб викладач був звільнений від штампів і ярликів, які гальмують розвиток його потреби у самовираженні”, – відзначав свого часу В.Орлов [6, с. 148].

Важливо зауважити, що при оцінюванні творів студентів критика у навчально-виховному процесі повинна враховувати індивідуальні особливості кожного студента, мати позитивну спрямованість і доброзичливий характер для запобігання виникнення педагогічного конфлікту. Відповідно до цього, слід акцентувати увагу на важливості психолого-педагогічної підготовки, бо при оцінюванні проектних завдань кожен студент прагне розуміння, визнання саме його твору мистецтва.

На думку С.Сисоевої, “викладач повинен підбирати такі прийоми і способи дій, які адекватні відповідним характеристикам темпераменту студента:

своєчасна доброзичлива оцінка творчої навчальної діяльності студентів, позитивних зрушень у їхньому розвитку, схвалення результатів, об’єктивне оцінювання знань, умінь та навичок;

уміння викладачів помічати й цінувати неповторну творчу індивідуальність кожного студента” [7, с. 177].

У зв’язку з цим, викладачу постійно слід шукати ефективні методики викладання мистецьких дисциплін, удосконалювати прийоми та форми організації навчального процесу для досягнення найвищого професійного результату.

Видатний педагог А.Макаренко зауважував, що “визначальним чинником навчально-виховного процесу завжди залишається особистість педагога”, тому значення особистості викладача в педагогічному процесі спонукає його до великої відповідальності й вимагає постійної роботи над собою та над самовдосконаленням себе, як викладача [3, с.183].

Аналіз професійної дії викладачів дизайну одягу загалом показав, що для значної частини педагогів ВНЗ цього напрямку, які викладають фахові предмети, характерний брак теоретичних знань у галузі психології та педагогіки, а це, зі свого боку, призводить до необхідності вдосконалення системи підготовки дизайнерів та професійного розвитку їхньої готовності до викладацької діяльності.

За твердженнями О.Лаврінєнка “контекстний підхід у підготовці майбутніх учителів буде дієвим, якщо колективи науковців профільних ВНЗ забезпечать навчальний процес відповідною науково-методичною літературою, а також керівництвом закладів будуть створені відповідні кафедри педагогічної майстерності, функціонування яких буде спрямоване на індивідуальний особистісний розвиток педагогічної майстерності кожного студента” [2, с. 281]. Також значного реформування потребують зміст і форми професійної підготовки майбутніх викладачів дизайну. Одним із важливих факторів, що сприятимуть професійному та особистісному розвитку викладача дизайну одягу може стати участь в науково-практичних конференціях з обміну власним досвідом, представлення доробку інших викладачів, які досягли високого рівня педагогічної майстерності, мають авторські розробки та інноваційні підходи з методик викладання дизайнерських дисциплін. Ще одним важливим чинником впливу на розвиток педагогічної майстерності викладача дизайну можна вважати активну співпрацю з провідними навчальними закладами в межах країни, співробітництво з профільними підприємствами, а також широкий обмін викладачами, методиками й програмами з європейськими університетами дизайнерського профілю.

Висновки. Підсумовуючи вищесказане, можна зробити висновок, що на майстерність викладача впливає багато чинників, а тому рівень його педагогічної дії залежить від усвідомлення самим

педагогом своєї викладацької місії. Тільки активна професійна праця та постійне самовдосконалення забезпечать високий рівень розвитку педагогічної майстерності. Таким чином, кожен викладач повинен намагатися самостійно знаходити найефективніші шляхи розвитку педагогічної майстерності в залежності від своїх внутрішніх особливостей для досягнення найвищого рівня професіоналізму.

Література

1. А.І Кузьмінський. Педагогічна майстерність викладача вищої школи та її вплив на якість навчання. / А.І Кузьмінський. // Е-журнал «Педагогічна наука: історія, теорія, практика, тенденції розвитку». - Випуск №2 - [2010], Черкаси, ЧДТУ.
2. Лавріненко О.А. Історія педагогічної майстерності: навчальний посібник для студентів педагогічних ВНЗ, аспірантів, вчителів / Олександр Лавріненко. – К.: Богданова А.М., 2009. – 328 с.
3. Макаренко А.С. Сочинения в 3 т., т.2: – М. АПН РСФРС, 1951. – 486 с.
4. Педагогічна майстерність викладача мистецьких дисциплін: навч.-метод. посібн./ В.Ф. Орлов, О.О. Фурса, О.В. Баніт. – К.: Едельвейс, 2012 – 272 с.
5. Педагогічна майстерність: підручк / [І.А. Зязюн, Л.В. Крамущенко, І.Ф. Кривонос та ін]: за ред. І.А. Зязюна. 3-тє вид., допов. і переробл. – К.: СПД Богданова А.М., 2008. – 376 с.
6. Розвиток педагогічної майстерності викладача в умовах неперервної освіти: Монографія / за ред. М.М. Солдатенка, О.М. Семенов. – Глухів: РВВ ГДПУ, 2008. – 284 с.
7. Сисоєва С.О. Основи педагогічної творчості: підруч. для студ. вищ. пед. навч. закл. / Світлана Сисоєва – К.: Міленіум, 2006. – 344 с.